

СТАНОВИЩЕ

от д-р Розина Попова,

доцент в ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград на дисертационен

труд на **Калоян Атанасов** на тема:

„Религиозни основания на насилието“

с научен ръководител проф. д.пс.н. Людмил Георгиев

за присъждане на образователната и научна степен „доктор”,

Научна област 3. Социални, стопански и правни науки,

Професионално направление 3.2. Психология

(Социална психология)

Представеният труд по обем и структура съответства на утвърдените изисквания за дисертационна разработка за присъждане на ОНС „доктор“. В съдържателно отношение той е логически разгърнат във въведение, три основни глави, заключение и литература. Приложен е списък от 101 литературни източници, които са релевантни на съдържанието на дисертацията в информационно и интерпретативно отношение.

Дисертацията е придружена от автореферат в обем от 41 стр., който следва структурата ѝ, очертава основните приноси моменти на изследването и публикациите на докторанта по темата на дисертацията.

Представените 4 публикации на автора тематично обхващат съществени страни от дисертационната тема и надграждат нейната системно-логическа концептуална рамка.

Дисертационният труд на Калоян Атанасов разкрива изследователски фокус, посветен на реален за психосоциалната действителност проблем, който има своето актуално значение не само за психологическото познание,

но и за социалната практика. Тази констатация се отнася с особена сила за днешното време когато наблюдаваме ескалация на терористична активност.

Психологическото познание на религиозните феномени и техните регулативни функции върху мисленето и поведението са изключително важни за по-пълното разбиране на причините и перспективите на религиозно мотивираното насилие.

В уводната част докторантът достатъчно информативно разкрива проблема с дефинирането на категорията „религия“, позовавайки се на а приорните схващания на Имануел Кант и Рудолф Ото. Авторът открива изследователски мотив за преобръщане на психологическия подход към религиите фокусиран към личностни специфики, към дефиниране на характерните за човешките общности наиндивидуални психични регулатори на мисленето и поведението.

Конкретната **цел** отразява заложения в темата научен проблем.

Прави впечатление структурализираното извеждане на докторската теза от първите две изследователски хипотези, което говори за задълбочената аналитичност на автора.

Концептуалният замисъл в методологически план е базиран на критическия психологически подход. След очертаване значението на общностните психични регулатори, Атанасов ни поднася третата си хипотеза, която създава предпоставки за изследване на определени исторически фактори и обстоятелства, в които съответните монотеистични религиозни системи са имали определящо значение за изграждането и цялостното функциониране на индивида и общността.

Задачите очертават широкия социокултурен и психологичен дискурс за разкриване на механизмите на религиозно мотивираното насилие.

Адекватно е представен подбора на конкретните методи за изследване.

Глава първа респектира с богатата информираност на докторанта и аналитичното интерпретиране на регулативните функции на религиозните феномени в теоретичните постановки на Дюркем, Леви-Брюл, Фройд и Юнг.

Позоваването върху критическия психологически подход и историчността на религиозните феномени се превръща в база за последваща интерпретация (глава 2-ра) на основанията за религиозно мотивирано насилие и тероризъм.

Атанасов убедително ни поднася тезата за католическото (подменено) християнството. Позоваването на трансформацията на религиозното в идеологическо и извеждането му като основен психически регулатор за насилие и насърчаване на конфликти е аргументирано с примери от далечното и близкото минало.

Сравнителният анализ на основанията за насилие в православие и протестанството е подкрепен от критическо осмисляне на различни механизми на регулиране на мисленето и поведението.

В трета глава докторантът оригинално интерпретира ислямските религиозни предпоставки на насилието, концептуализирано на две нива (като реакция срещу Запада и като иманентна характеристика на исляма).

Атанасов очертава съществен феномен по отношение на проблема с насилието чрез дефинирането на ислямския фундаментализъм не само като „завръщане към ценности“, но и към „божествената политическа и правна система“.

Анализът на насилието като реакция срещу Запада, авторът осъществява чрез логично надграждане на аргументи: склонност към дейндивидуализация на исляма, несъвместимост на със западните проявления на модерността и

идеята за джихад.

Интерпретирането на насилието като иманентна характеристика на исляма (чрез позоваване на свещени текстове от Корана и салаfizма и чрез анализ на религиозните различия между сунизъм и шиизъм), става база Атанасов да конкретизира дълбинна психическа причинност за провокиране на религиозно мотивирано насилие.

Обобщавайки религиозните основания на насилието, дисертантът убедително конкретизира качествени аргументи, за извеждане на регулативните функции на различни религиозни феномени и колективни психични механизми за религиозно мотивирано насилие.

Считам, че формулираните изводи и изведените научни приноси от проведеното изследване са адекватни обобщения на акцентите в дисертационния труд.

Равнището на цялостната работа по написването на дисертационния труд, неговата структура и анализа на получените резултати не дават основание да бъдат отправени критични бележки, а по-скоро пожелания за бъдещите изследователски търсения на автора.

В заключение, имайки пред вид качествата на представения дисертационен труд и защитения чрез него научноизследователски потенциал предлагам убедено Калоян Атанасов да придобие общообразователната и научна степен „доктор“.

04.02.2019 год.

София

Член на научното жури:

/ доц. д-р Розина Попова/

